Ex, तुरगशताकुलस्य परितः परमेकतुरंगजन्मनः
प्रमथितभूभृतः प्रतिपथं मथितस्य भृशं महीभृता ।
परिचलतो बलानुजबलस्य पुरः सततं धृतश्रिय-
श्चिरगलितश्रियो जलनिधेश्च तदाऽभवदंतरं महत् ॥
Śi. 3. 82.

(2) स्रग्धरा

Def. म्रभ्नैर्यानां त्रयेण त्रिमुनियतियुता स्रग्धरा कीर्तितेयम्
Sch. G. म, र, भ, न, य, य, य (7. 7. 7.)
Ex. या सृष्टिः स्रष्टुराद्या वहति विधिहुतं या हविर्या च होत्री
ये द्वे कालं विधत्तः श्रुतिविषयगुणा या स्थिता व्याप्य विश्वम् ।
यामाहुः सर्वभूतप्रकृतिरिति यया प्राणिनः प्राणवंतः
प्रत्यक्षाभिः प्रपन्नस्तनुभिरवतु वस्ताभिरष्टाभिरीशः ॥
S. 1. 1.

Metres with 22 Syllables in a quarter.

(आकृति)

हंसी

Def. मौ गौ नाश्चत्वारो गो गो वसुभुवनयतिरिति भवति हंसी
Sch. G. म, म, त, न, न, न, त, ग (8. 14)
Ex. सार्धं कांतेनैकांतेऽसौ विकचकमलमधुसुरभि पिबंती
कामक्रीडाकूतस्फीतप्रमदसरसतरमलघु रसंती ।
कालिंदीये पद्मारण्ये पवनपतनपरितरलपरागे
कंसाराते पश्य स्वेच्छं सरभसगतिरिह विलसति हंसी ॥

Metres with 23 Syllables in a quarter.

(विकृति)

अद्रितनया

Def. नजभजभा जभौ लघुगुरू बुधैस्तु गदितेयमाद्रितनया
Sch. G. न, ज, भ, ज, भ, ज, भ, ल, ग (11. 12)
Ex. खरतरशौर्यपावकशिखापतंगनिभमग्रदसदनुजो
जलधिसुताविलासवसतिः सतां गतिरशेषमान्यमहिमा ॥
भुवनहितावतारचतुरश्चराचरधरोऽवतीर्ण इह हि
क्षितिवलयेऽस्ति कंसशमनस्तवेति तमवोचदद्रितनया ॥

Metres with 24 Syllables in a quarter.

(संस्कृति)

तन्वी

Def. भूतमुनीनैर्यतिरिह भतनाः स्भौ भनयाश्च यति भवति तन्वी ।
Sch. G. भ, त, न, स, भ, भ, न, य (5. 7. 11)

Metres with 25 Syllables in a quarter.

(अतिकृति)

क्रौंचपदा

Def. क्रौंचपदा भ्मौ स्भौ ननना गाविषुशरवसुमुनिविरतिरिह भवेत्
Sch. G. भ, म, स, भ, न, न, न, ग (5. 5. 8. 7)

Metres with 26 Syllables in a quarter.

उत्कृति

भुजंगविजृंभित

Def. वस्वीशाश्वैश्छेदोपेतं ममतनयुगनरसलगैर्भुजंगविजृंभितम्
Sch. G. म, म, त, न, न, र, स, ल, ग (8. 11. 7)

दंडक.

Metres with 27 or more letters in each quarter are designated by the general name दंडक. The highest number of syllables in a quarter of this species of metre is said to be 999. In each quarter there must be first two *naganas* or six short syllables, and the remaining may be either *raganas* or *yaganas*, or all the feet may be *saganas*. The classes of दंडक usually mentioned are चंडवृष्टिप्रयात, प्राचितक, मत्तमातंगलीलाकर, सिंहविक्रांत, कुसुमस्तवक, अनंगशेखर, संग्राम &c. Mál. 5. 23 is an instance of this last species of Danndka.

SECTION B.

अर्धसमवृत्त (Half-equal Metres)

(1) अपरवक्त्र

(Sometimes called वैतालीय)

Def. अयुजि ननरला गुरुः समे
तदपरवक्त्रमिदं नजौ जरौ ।
Sch. G. न, न, र, ल, ग, (odd quarter)
न, ज, ज, र (even quarter)
Ex. स्फुटसुमधुरवेणुगीतिभि-
स्तमपरवक्त्रमवेत्य माधवम् ।
मृगयुवतिगणैः समं स्थिता
व्रजवनिता धृतचित्तविभ्रमा ॥

(2) उपचित्र

Def. विषमे यदि सौ सलगा दले
भौ युजि भाद्गुरुकावुपचित्रम् ।
Sch. G. स, स, स, ल, ग (odd quarter)
भ, भ, भ, ग, ग (even quarter)
Ex. मुरवैरिवपुस्तनुतां मुदं
हेमनिभांशुकचंदनलिप्तम् ।
गगनं चपलामिलितं यथा
शारदनीरधरैरुपचित्रम् ॥

(3) पुष्पिताग्रा

(Also called औपच्छंदसिक)

Def. अयुजि नयुगरेफतो यकारो
युजि तु नजौ जरगाश्च पुष्पिताग्रा ।
Sch. G. न, न, र, य (odd quarter)
न, ज, ज, र, ग (even quarter)
Ex, अथ मदनवधूरुपप्लवांतं
व्यसनकृशा परिपालयांबभूव ।
शशिन इव दिवातनस्य लेखा
किरणपरिक्षयधूसरा प्रदोषम् ॥
Ku. 4. 46.

(4) वियोगिनी

(Also called वैतालीय or सुंदरी)

Def. विषमे समजा गुरुः समे
सभरा लोऽथ गुरुर्वियोगिनी ।
Sch. G. स, स, ज, ग (odd quarter)
स, भ, र, ल, ग (even quarter)
Ex. सहसा विदधीत न क्रिया-
मविवेकः परमापदां पदम् ।